

מסורת הש"ס

א) [גיר' הערוך ענין ס מים כחן, א] [שנת קטו: ושי"ע, א] נדרס (ז, ט) דף 65א. (ס) (ס"א דליכס).

➤➤➤

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מפני שאטו וכו' נרמה צרתה ודאי: ב) ד"ה יעשו וכו' לבעורל ולהתנהג נה מנהג:

➤➤➤

מוסף רש"י

חובא בעמוד קודם.

➤➤➤

תום' חד מקמאי

תניא יבמה שאמרה בתוך ל' לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי בין שאומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר ל' יום מבקשים הימנו שיחלוץ לה. היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי ה"ז יוצאה בגט פירוש לאחר ל' יום קאי. הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה. האי סיפא נמי לאחר ל' יום קאי וכולה מתני' מיירי כשהגט יוצא מתחת ידה דאי אין הגט יוצא מתחת ידה עד שוכפין אותו לחלוץ הוה כופי' אותו ליבם. והא דקתני צריכה גט וחליצה פירשה ר' אמי שצריכה חליצה עם גיטה שיצא מתחת ידה והיא דקאמ' אפי"י שחזר ואמר לא בעלתי לא להצריכה חליצה קאי דכ"ש הוא דצריכה חליצה כשלא בעל יותר משבעל אלא ה"ק אפי"י שחזר ואמר לא בעלתי [אין] כופין אותו שיחלוץ לה ויהי אלא מבקשים אין כופין דאדבורא קמא סמכינן דאמר בעלתי רב אשי אמר התם נתן גט לויקתו הכא גט לכיאתו פ"י רב (אסי' [אשין] מיירי נמי כשהגט יוצא מתחת ידה והכי אוקי לה ומאי צריכה גט וחליצה דקאמר צריכה גט אתר חורק מהגט הראשון שנתן לה לויקתו לטפלה ממנו ומן האחים. הדי"ק בעלתי אתר שנתתי לו גט וכיאה טפולה כמאמר שויתי רבנן וצריכה גט. וחליצה. והי"ק אפי"י שחזר ואמר לא בעלתי לא תימא אדיבורא בתרה סמכינן ולא תהא צריכה גט אלא אדיבורא קמא סמכינן וצריכה גט. כצא מניה הונא בריה דרב נחמן מרב נחמן צרתה מהו. פאי אמתני' פאי יבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלתי ויבם אמר בעלתי מהו לאסור צרתה לעלמא משום דיבורא דידה דאמרה לא נבעלתי דאי לדיבוריה דידה צרתה מותרת לעלמא שאטו חליצה א"ל מפני שאנו כופין ומבקשים נאסרה צרתה פ"י ומותרת לצאת בלא חליצה. נתן התם בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונטולות כתובה האומרת טמאה אני

אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה. והשמים ביני לביןך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים [יפר חלקו והיא משמשותן] הא דקתני טמאה אני לך אוקימ' ב' בתרא דנדרים בשמעתא בתרא באשת כהן שנאנסה דאי באשת ישראל אי באונס משרא שוי ליה אי ברצון מי אית לה כתובה. אלא ע"כ באשת כהן שנאנסה דאסורה ליה וזאת לה כתובה ומדקאמר דאי אמרה ונתה ברצון לית לה כתובה ש"מ דלא אמרי' בחיוב שחייב אדם את עצמו בממון אין אדם משים עצמו רשע אלא לאו ש"מ דלא אמרי' אין אדם משים עצמו רשע לבדי חיוב ממון. והאי דקת' נטולה אני מן היהודים צריכה הפרה כשאמרה הנתא תשמיש היהודים עלי שאין

מיבזו בזיו. כזס הימנה: **כשגיטה יואל**. שנתן לה גט וקס"ד גט

גמור לביאתו הוא: **היא אומרת נבעלתי**. לאחר שלשים קאי: **יואל**

כגט. אס זאל להוציאה דיה כגט דהיא נאמנת דכולי האי לא מוקיס:

צריכה גט. לביאתו משום דאמר בעלתי ולאחר שלשים יום אהיו

מהימן: **וחליצה**. משום דהיא שיתמה לנפשה חתיכה דאיסורא. ומדקאמר צריכה גט מכלל דנזכין לה גט עסקינן ולאמאי קתני רישא כופין לחלוץ ויכפינהו לייבם: **אמר רבי אמי**. לעולם כשגיטה צידה והכי קאמר צריכה חליצה עם גיטה ואע"פ דקתני אמבקשים קאי והי"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי דאיכא למימר כופין הואיל ומודה אפ"ה אין כופין אלא צריכה חליצה ואי לא בעי למחלץ לא כייפינן דסמכינן אדיבוריה קמא הואיל ולאחר שלשים יום הוא: **רב אשי אמר**. לעולם צריכה גט אחר לצד גט הראשון דהתם גט לויקתו ונפסלה עליו לפיכך לא נכפינן לייבם וכיון דאמר בעלתי צריכה גט לביאתו דיש ציאה אחר הגט והשתא מסתברא אע"פ דקתני והי"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי ואיכא למימר לא תיכני גט אלא חליצה אפ"ה ציאל גט: **שניהם מודים**. שלא נבעלה ומעיקרא אמר בעלתי: **פון**. כך שמו: **צרתה מהו**. יצמה שכנסה היבם ונפטרה צרתה ואמרה יצמה לאחר זמן לא נבעלתי מהו ליאסר צרתה מפני דיצורה של זו: **מפני שאנו כופין ומבקשים**. לצרכה דלחיי שיתמה לנפשה חתיכה דאיסורא נאסרה צרתה ^{א)} ודאי לא מיתסרא דחוקה הכונס את האשה בועל לאלתר: **האומרם עמאם** אינו נך. אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי דאיתסרא עליה וכתובתה לא מיפסדה נאנסת כהן מוקמינן לה כפרק בתרא **ונדרים** ^{ב)}: **שמים** זניו **לבינך**. גלוי וידוע לפניו שאינך זקק לו כדרך זני אדם ואין איש עד להוכיח זין שנינו: **נטולה אני מן היהודים**. נדרה היא שלא תיבעל ליהודים. ומדאסרה נפשה אכולי עלמא ש"מ תשמיש קשה לה והאנסה היא לפיכך

נטולת כתובתה: **נוסנת עיניה כאלה**. ותלך למקום שאין מכירין בה וננדרה ומנשא לו: **סביא רחיה לדצריה**. ואס לאו לא כל כמינה דאסרה נפשה עליה: **יעשו דרך נקשה**. ^{א)} לבעל להסתנה בה מנהג יפה: **ליבם מהו**. מי אסירא ליבם מפני נדר זה שנדרה כחיי בעלה או לא: **מי מסקה אדעתה דמייס בעלה**. זאל בניס ונפלה קמי יבם ונדרה נמי אדעתא דידיה ובעל לא הפר אלא לחלקו ויבם נמי לא מצי מיפר שאפי' בעל אין מיפר כקודמים ואסורה לו: או לא. אסקה אדעתה ולא נדרה זו אלא לאסור עזמה על כל מי שמתרת לו עיי גירוש' בעלה ולהפיס דעתו של בעל שלא יחסדלה בנותנת עיניה כאלה כדי שימרה' לגרשה אצל איבם שאסורה לו ועומדת אפי' אחר גירושין לא נכתוונה ומותרת לו אס מת בעלה ולא גירשה: **אינו כבעל**. שיהיה נרץ להפר כבעל דאדעתא דבעל נדרה ונרץ הוא להפר אצל^{ב)} ליבם מותרת זאל הפרה: מנשקין

גיטה לרחיה כי לא תוכל להנשא על פי חליצה בלנד. ר"י: **השמים** ביני לביןך. פ"י כקונטרס גלוי וידוע לשמים שאין זקק עמי כשאר בני אדם ולא נהירא דבעלתי נדרים (דף 65א) מפרש כגמרא כהדיא דהיינו שאינו יורה כח: **יעשו דרך בקשה**. פרי"ת יתפללו למקום ויתן להם בניס ור"ח פ"י יעשה סעודה ויפייסם וכן גירושלמי: **איבעיא** להו נטולה אני מן היהודים מהו ליבם. פ"י כקונטרס מי אסורה ליבם משום נדר זה דמסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמיה ואסורה לו או לא מסקה אדעתה ולא אסרה נפשה איבם וקשה לר"י על פירושו דפשיטא דאסרה נפשה אכל היהודים ועוד מאי אינו כבעל אינו כשאר אדם מיכני ליה ועוד מאי קאמר ש"מ כופין ככז והלא היא מותרת לו על כן נראה לו לפרש דמיכניא ליה אי מסקה אדעתה לאסור נפשה על היבם ומנשקין לחלוץ או שמא לא עשתה כדי לאסור עזמה על יצמה כמו על בעלה וקאמר רב יבם אינו כבעל דלא מסקה אדעתה לאסור עזמה איצמה כמו על בעלה ולכן כופין שיחלוץ לה ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל ומנשקין שיחלוץ דמסקה אדעתה לאסור עזמה על יצמה. כן נראה לי עיקר לפי שטה זו:

הדרן ערך בית שמאי

אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה. והשמים ביני לביןך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים [יפר חלקו והיא משמשותן] הא דקתני טמאה אני לך אוקימ' ב' בתרא דנדרים בשמעתא בתרא באשת כהן שנאנסה דאי באשת ישראל אי באונס משרא שוי ליה אי ברצון מי אית לה כתובה. אלא ע"כ באשת כהן שנאנסה דאסורה ליה וזאת לה כתובה ומדקאמר דאי אמרה ונתה ברצון לית לה כתובה ש"מ דלא אמרי' בחיוב שחייב אדם את עצמו בממון אין אדם משים עצמו רשע אלא לאו ש"מ דלא אמרי' אין אדם משים עצמו רשע לבדי חיוב ממון. והאי דקת' נטולה אני מן היהודים צריכה הפרה כשאמרה הנתא תשמיש היהודים עלי שאין

בית שמאי פרק שלשה עשר יבמות

קרב.

היא אומרת נבעלתי והוא אומר **לא בעלתי יוציא בגט**. פ"י כקונט' דלאחר שלשים יום קאי וכן נראה דומיא דסיפא דהוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אעפ"כ צריכה גט וחליצה והיינו דוקא אחר שלשים דבתוך שלשים משמע דרישא דלינה צריכה גט דקתני כופין אותו שיחלוץ ולא קתני ואצריכה גט והי"ה דרך צדא נמי דהיא אומרת נבעלתי אלאחר שלשים יום קאי אצל בתוך שלשים יום צריכה חליצה דאי אחרך שלשים נמי קאי ליסנייה נמי לעיל גבי תוך שלשים שלא נטעה להעמידה דוקא אלאחר ל' כמו סיפא ולפי זה לא יתכן הא דאמר כסמון וכו' מפני שאנו כופין ומנשקים נאסור צרתה ופירש כקונט' וכן ר"ח וכו' מפני שאנו כופין בתוך שלשים ומנשקים אחר שלשים נאסרה צרתה ואמאי שריא צרתה בתוך שלשים הא איחיי גופה כי אמרה נבעלתי בתוך ל' בעיא חליצה וכו"ש צרתה דלא קיס לה כבעילה כמותה שיש לנו לאוסרה זאל חליצה אלא נראה דצרתה לא שריא כסמון אלא אחר ל' דוקא וכופין היינו כי אמר בעלתי וחזר ואמר לא בעלתי דומיא דסיפא דצרימא אצל כשאלא אחר מתחלה בעלתי אלא שניהם מודים עמה ומהמנינן לה (ואצ"כ הבעל הפרה מחלוץ) מגו דאי בעיא אמרה דינוי יורה כחך דאיתו מהימנא משום דקיס לה. איבעיא להו נטולה אני ליהודים ליבם מהו מי מסקא אדעתא דמות בעל ונפלה קמי יבם או לא. מרש"י ד"ל מי מסקא אדעתה דמות בעל ונפלה קמי יבם והחייא דמיל נדרה או לא מסקא אדעתא ולא חיילא עלה נדרה דכשיאמרי נטולה אני מן היהודים לא אמרה אלא בשביל גירוש דבעל שלא יהא בעל סבור שענייה נתנה באחר אם גירשנה אבל ביבם אם גירשה זה אסורה באחין לא אסקא אדעתה דמות בעלה ונפלה קמי יבם אדעתא דהכי לא נדרה ולא חיילא עליה. רב אמר [יבם] אינו כבעל ולא חיילא עליה. ושמואל אמר יבם א), הנותנת נדרה אין הבעל יכול להפיר לטקן הנדרים שדרה בחיי הבעל שאפי' הבעל אינו מפר בקודמיה אמר אביי כותיה דרב מסתברא דהניא הנדרות הנהא מוכיבה בחיי בעלה כופים אותו שיחלוץ לה. ואם איתא דמסקא אדעתה מבקשים מיכני ליה. אלא לאו ש"מ לא מסקא אדעתה ואפי"ה חייל עלה נדרה כיון שנדרה הנתא סתם בפי' מיבמה ב) ולא דמי למתני' דלא אדרכ יבמה כלל אלא שאמרה סתם נטולה אני מן היהודים וכיון דלא אסקא אדעתה לא חייל עליה נדרה. והרב אלפס כתב בהלכותיו מי מסקא דעתה כלומר וכופין או לא מסקא אדעתא ומבקשים. והלכה כרב דאמר כופין אותו שיחלוץ לה וגי"מ דלא הויה מותרת. עממה נדרה בחיי בעלה לאחר מיתת בעלה הויה מורדת וש"מ דליתא לשמואל דאמר אין כותבין אגרת מדר על שומרת יבם ועל זה כתב רבינו אפרים ז"ל היכי קא פסיק הכא דליתא

קיימא נמי אחר ל' ואפי' שניהם מודים שלא בעל צריכה גט כהדי חליצה אפי' תוך שלשים ולאז דוקא נקט הוא אומר בעלתי כדפי' ורישא דקתני כופין אותו לחלוץ הי"ה דגט נמי בעיא כדקתני כסיפא אלא אכתי לא אחא לאשמועינן תקנתא דגט כהדי חליצה אלא דין כפייה ובקשה דחליצה ומחמת שמי הלשונות שפרי" נראה לאסור הצרה עד לאחר שלשים יום אס לא יודו שניהם שבעל ולהצריך גט לכנוסה אפי' תוך שלשים אפי' שניהם מודים שלא בעל:

אמר ר' אמי. לא בעי לאוקומי הך משנה כמשנה אחרונה (עיל דף 67 נט): דמאות חליצה קודמת ולכן כופין לחלוץ דאמתני' קאי ומתנימין דלחיי דדיני ייבום לפי משנה ראשונה קיימא: **אמר רבי אמי צריבה חליצה עם הגט**. פ"י גיטוה שהיה כזר ואס תאלמר וא"כ מאי הא דקתני ואע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה אדצרה היא הנותנת דכיון דלא בעל צריכה חליצה ויש לומר דהכי קאמר אע"פ שאמר לא בעלתי צריכה צידה ויש לומר דהכי קאמר אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי ופירש כקונטרס גלוי וידוע לשמים שאין זקק עמי כשאר בני אדם ולא נהירא דבעלתי נדרים (דף 65א) מפרש כגמרא כהדיא דהיינו שאינו יורה כח: **יעשו דרך בקשה**. פרי"ת יתפללו למקום ויתן להם בניס ור"ח פ"י יעשה סעודה ויפייסם וכן גירושלמי: **איבעיא** להו נטולה אני מן היהודים מהו ליבם. פ"י כקונטרס מי אסורה ליבם משום נדר זה דמסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמיה ואסורה לו או לא מסקה אדעתה ולא אסרה נפשה איבם וקשה לר"י על פירושו דפשיטא דאסרה נפשה אכל היהודים ועוד מאי אינו כבעל אינו כשאר אדם מיכני ליה ועוד מאי קאמר ש"מ כופין ככז והלא היא מותרת לו על כן נראה לו לפרש דמיכניא ליה אי מסקה אדעתה לאסור נפשה על היבם ומנשקין לחלוץ או שמא לא עשתה כדי לאסור עזמה על יצמה כמו על בעלה וקאמר רב יבם אינו כבעל דלא מסקה אדעתה לאסור עזמה איצמה כמו על בעלה ולכן כופין שיחלוץ לה ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל ומנשקין שיחלוץ דמסקה אדעתה לאסור עזמה על יצמה. כן נראה לי עיקר לפי שטה זו:

הדרן ערך בית שמאי

לשמואל דהא שמואל גופיה הוא אמר הכא יבם הרי היא כבעל שאין כופין ליתן גט וכן היבם אין כופין אותו לחלוץ ופליגי עליה דרב דאמר יבם אינו כבעל וקאמר התם אין כותבין אגרת מדר על שומרת יבם ואם איתא דכופין ומבקשים מיהא מתנתי' שיך במורדת א"כ קשיא דשמואל אדשמואל ואמאי שתיק גמרא מניה אלא דראי ליתא דיוקא וליכא למשמע מיהא דהויה מורדת כלל ולא שמעינן מניה אלא לאחר מיתת בעלה אין כופין אותו לחלוץ כפשטה דמתניתין אבל תוספתא כתובתה מלתא אחריתי [היא ולא] שייכא בכופין דהכא כלל אלו דבריו ז"ל ונראין קצת דבריו ולא כולם ב) נראה קצת דרב ושמואל לא איירו כלל בכתובה אלא ככופים ומבקשי' וליכא דין מורדת. רק מה שהקשה דשמואל אישמואל תירץ אבא מארי ז"ל

עין משפט ונר מצוה

בג א ב ג ד מ ג פ צ מהל' יבוס הל' ה סמג ענין נא טוש"ע אה"ע סי' קסו סעי' ו: בור ה מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה כג סמג ענין מח טוש"ע שס סמון קטו סעיף ו:

בור ו מיי' שס פ"ד הל' טו ופט"ו הל' טו טוש"ע שס סמון ע סעיף ד:

בור ז מיי' פ"ב מהל' נדרים הל' ח סמג לאזין רמז טוש"ע יו"ד סימן רלז סעיף סח: בור ח מיי' פ"ב מהל' יבוס הל' טו סמג ענין נא טוש"ע אה"ע סימן קסה סעיף ב:

➤➤➤

תום' חד מקמאי (ומשך)

מאכילין לאדם דבר האסור לו. אבל אמרה הנאת תשמיש על היהודים כיון דמשבעיא ליה לתשמיש לאו כל כמינה ואי"ה הבעל הפרה מחלוץ ולא חייש משום איסור כולל. ופי' עמה ומהמנינן לה (ואצ"כ הבעל הפרה מחלוץ) מגו דאי בעיא אמרה דינוי יורה כחך דאיתו מהימנא משום דקיס לה. איבעיא להו נטולה אני ליהודים ליבם מהו מי מסקא אדעתא דמות בעל ונפלה קמי יבם או לא. מרש"י ד"ל מי מסקא אדעתה דמות בעל ונפלה קמי יבם והחייא דמיל נדרה או לא מסקא אדעתא ולא חיילא עלה נדרה דכשיאמרי נטולה אני מן היהודים לא אמרה אלא בשביל גירוש דבעל שלא יהא בעל סבור שענייה נתנה באחר אם גירשנה אבל ביבם אם גירשה זה אסורה באחין לא אסקא אדעתה דמות בעלה ונפלה קמי יבם אדעתא דהכי לא נדרה ולא חיילא עליה. רב אמר [יבם] אינו כבעל ולא חיילא עליה. ושמואל אמר יבם א), הנותנת נדרה אין הבעל יכול להפיר לטקן הנדרים שדרה בחיי הבעל שאפי' הבעל אינו מפר בקודמיה אמר אביי כותיה דרב מסתברא דהניא הנדרות הנהא מוכיבה בחיי בעלה כופים אותו שיחלוץ לה. ואם איתא דמסקא אדעתה מבקשים מיכני ליה. אלא לאו ש"מ לא מסקא אדעתה ואפי"ה חייל עלה נדרה כיון שנדרה הנתא סתם בפי' מיבמה ב) ולא דמי למתני' דלא אדרכ יבמה כלל אלא שאמרה סתם נטולה אני מן היהודים וכיון דלא אסקא אדעתה לא חייל עליה נדרה. והרב אלפס כתב בהלכותיו מי מסקא דעתה כלומר וכופין או לא מסקא אדעתא ומבקשים. והלכה כרב דאמר כופין אותו שיחלוץ לה וגי"מ דלא הויה מותרת. עממה נדרה בחיי בעלה לאחר מיתת בעלה הויה מורדת וש"מ דליתא לשמואל דאמר אין כותבין אגרת מדר על שומרת יבם ועל זה כתב רבינו אפרים ז"ל היכי קא פסיק הכא דליתא

^[1] נראה דל"ל הרי הוא כבעל וחילי עליה נדרה ואינו יכול להפר ולטקן הנדרים

^[2] (למארה אנו מזה דהא אדצרה אפי' אמר דטוהיה דרב מסתברא מוק דצרימא ואלי דר"ל דשמואל אמר ק"ל דלא דמי למתני'

^[3] א) כספר הסוטה להרמב"ן ז"ל ובראש"ש נאון שפארכי כזה